

University of Groningen

Evaluatieonderzoek Papageno aanpak

Landsman, Janne; Alma, Manna

IMPORTANT NOTE: You are advised to consult the publisher's version (publisher's PDF) if you wish to cite from it. Please check the document version below.

Document Version

Publisher's PDF, also known as Version of record

Publication date:
2023

[Link to publication in University of Groningen/UMCG research database](#)

Citation for published version (APA):

Landsman, J., & Alma, M. (2023). *Evaluatieonderzoek Papageno aanpak*.

Copyright

Other than for strictly personal use, it is not permitted to download or to forward/distribute the text or part of it without the consent of the author(s) and/or copyright holder(s), unless the work is under an open content license (like Creative Commons).

The publication may also be distributed here under the terms of Article 25fa of the Dutch Copyright Act, indicated by the "Taverne" license. More information can be found on the University of Groningen website: <https://www.rug.nl/library/open-access/self-archiving-pure/taverne-amendment>.

Take-down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

Downloaded from the University of Groningen/UMCG research database (Pure): <http://www.rug.nl/research/portal>. For technical reasons the number of authors shown on this cover page is limited to 10 maximum.

Evaluatieonderzoek Papageno aanpak

Evaluatieonderzoek Papageno aanpak

J. Landsman, Bsc

Dr. M.A. Alma

Toegepast GezondheidsOnderzoek, Gezondheidswetenschappen,
Universitair Medisch Centrum Groningen / Rijksuniversiteit Groningen

Colofon

Titel: Evaluatieonderzoek Papageno aanpak

ISBN: 978-94-034-3040-9

Auteurs: J. Landsman, BSc; Dr. M.A. Alma

Uitvoering: Toegepast GezondheidsOnderzoek (TGO),
Universitair Medisch Centrum Groningen

Opdrachtgever: Stichting Papageno

Datum: Juni 2023

Contact: m.a.alma@umcg.nl

© TGO/UMCG

Voorwoord

Stichting Papageno is een initiatief van Jaap en Aaltje van Zweden. Zij hebben de stichting opgericht om kinderen en jongeren met autisme te helpen in hun ontwikkeling. In 1997 begonnen zij met de ontwikkeling van muziektherapie en onderzoek naar vroegdiagnostiek.

In 2015 werd het eerste Papageno Huis in Laren geopend. In het Papageno Huis worden jongeren met autisme op weg geholpen naar een zo zelfstandig mogelijke toekomst. Om de jongeren met autisme langzaam te laten wennen aan contacten met anderen, wordt in het Papageno Huis gewerkt vanuit de gedachte: *“bij alles wat we doen proberen we de buitenwereld naar binnen te halen”*. Daarbij wordt ingespeeld op de talenten van de jongeren en worden mogelijkheden voor creatieve ontwikkeling geboden.

In opdracht van Stichting Papageno hebben wij een evaluatieonderzoek gedaan naar de Papageno aanpak. Dit rapport vormt het openbare eindverslag van dit onderzoeksproject, uitgevoerd door de afdeling Toegepast Gezondheidsonderzoek (TGO) van het UMCG.

We zijn veel mensen erkentelijk voor hun bijdrage aan dit project. Ten eerste willen we alle jongeren, ouders en medewerkers bedanken voor hun openheid en hun deelname aan de interviews. Onze dank gaat daarnaast uit naar Laura Nagtegaal en Ingrid Peters voor alle inzet voor het werven van deelnemers. Bas Bijl, Gijs Kluytenaar, Johan Brands en Piet Hoffman van 's Heeren Loo Zorggroep willen we danken voor de medewerking aan de dossierstudie en het aanleveren van data. De leden van de Wetenschappelijke Raad van Papageno, Sander Begeer, Wouter Staal, Hilgo Bruining, Jeanet Landsman en Kirstin Greaves-Lord danken we voor het meedenken in het onderzoek, evenals Rutger Jan van der Gaag. Tot slot willen we Stichting Papageno en Ann Gummels bedanken voor het meedenken en de opdracht waarin wij de Papageno aanpak hebben mogen onderzoeken.

Groningen,
Juni 2023

Janne Landsman, UMCG Toegepast GezondheidsOnderzoek (TGO)
Manna Alma, UMCG Toegepast GezondheidsOnderzoek (TGO)

Samenvatting

Inleiding en doel

Stichting Papageno is een initiatief van Jaap en Aaltje van Zweden, opgericht om kinderen en jongeren met autisme te helpen in hun ontwikkeling. In 2015 werd het eerste Papageno Huis in Laren geopend. Op de bovenverdieping van het Papageno huis zijn twaalf appartementen waar jongeren en jongvolwassenen met autisme en mogelijk een (licht) verstandelijke beperking gedurende enkele jaren (3-5 jaar) leren om zo zelfstandig mogelijk te wonen. In het Papageno Huis wordt gewerkt vanuit de gedachte: “*bij alles wat we doen proberen we de buitenwereld naar binnen te halen*”. Het doel van dit onderzoek is inzicht krijgen in de uitkomsten van de Papageno aanpak vanuit de ervaringen van de jongeren met autisme die in het Papageno Huis wonen of hebben gewoond, hun naasten en professionals die in het Papageno Huis werken.

Methode

Het onderzoek bestaat uit twee deelstudies: een dossierstudie en een kwalitatieve interviewstudie. In het onderzoek zijn drie perspectieven meegenomen: jongeren die in het Papageno Huis wonen of hebben gewoond; ouders van de jongeren; en medewerkers. Omdat weinig bewoners toestemming gaven voor inzage in hun dossier, is de dossierstudie beperkt gebleven tot het verzamelen van dossiergegevens op groepsniveau. De kwalitatieve deelstudie bestond uit semigestructureerde interviews met zes (oud-)bewoners, drie naasten en zes medewerkers. Voor de analyse van de dossierdata is beschrijvende statistiek toegepast. Bij de analyses van de interviews is gebruik gemaakt van thematische analyse volgens Braun en Clarke.

Resultaten dossierstudie

Sinds de opening van het Papageno Huis hebben 25 jongeren in het huis gewoond, waarvan er 11 op dit moment in het huis wonen. Gemiddelde leeftijd bij instroom is 21 jaar. Bij uitstroom zijn de bewoners gemiddeld 22 jaar oud. De gemiddelde leeftijd van de huidige bewoners is 27 jaar. De jongeren die op dit moment in het Papageno Huis wonen, wonen daar gemiddeld 68 maanden (ongeveer 5,5 jaar). Vier van de huidige bewoners wonen sinds de opening in het Papageno Huis. De jongeren die uitgestroomd zijn woonden gemiddeld 32 maanden (ongeveer 2,5 jaar) in het huis. De meeste oud-bewoners zijn uitgestroomd naar een plek waar zij begeleid wonen met hoge zelfstandigheid of een vorm van ambulante begeleiding (AB) krijgen.

Resultaten kwalitatieve interviewstudie

Uit de interviews komen de volgende thema's naar voren: keuze voor Papageno, buitenwereld naar binnen halen, woonervaring bij Papageno, ontwikkeling, uitstroom, doelgroep Papageno en rol Stichting Papageno.

Positieve ervaringen: Het wonen in het Papageno Huis biedt jongeren kansen en mogelijkheden. Het bruisende karakter in het Papageno Huis brengt bewoners in contact met de buitenwereld waardoor zij minder snel vereenzamen, zichzelf kunnen ontwikkelen en meer zelfvertrouwen krijgen. De uitstraling van het huis zorgt voor een stukje eigenwaarde bij de jongeren. Over het algemeen zijn de jongeren positief over de begeleiders. Ze zijn altijd beschikbaar en bereid om in gesprek te gaan. Een aantal begeleiders durft buiten de lijntjes te kleuren en vijf stappen harder te lopen in het belang van de toekomst en het welzijn van de jongeren. Vrijwilligers bieden een persoonlijke aanpak en

continuïteit, omdat zij vaak lang blijven. Met name op sociaal gebied ontwikkelen jongeren zich. Daarnaast hebben ze zich ontwikkeld op het gebied van zelfstandig wonen en nieuwe hobby's of hebben zij een geschikte opleiding of (vrijwilligers)werk gevonden. Het belangrijkste is dat de jongeren leren om te gaan met onverwachte situatie en daarop te anticiperen.

Aandachtspunten: Uit het onderzoek komen echter ook diverse aandachtspunten en aanbevelingen naar voren. De drukte in het huis zorgt voor een inbreuk op de privacy en een verminderd gevoel van veiligheid. Met name de gemeenschappelijke woonkamer wordt als een onprettige en onrustige plek ervaren. Het wordt aanbevolen om de mogelijkheid voor een aparte ingang voor de bewoners of eventueel twee aparte locaties (voor wonen en dagbesteding/activiteiten/evenementen) te verkennen. Door de buitenwereld naar binnen te halen wordt volgens sommigen een minimaatschappij gecreëerd, waardoor jongeren onvoldoende leren om te gaan met situaties waarmee ze in de toekomst worden geconfronteerd. Hoewel men over het algemeen positief is over de begeleiding van de medewerkers, voelen sommigen zich niet altijd gehoord, gezien of geaccepteerd. Een vertrouwenspersoon kan helpen om deze negatieve ervaringen bespreekbaar te maken. De huidige bewonersgroep sluit niet volledig aan bij de doelgroep van het Papageno Huis. Er wonen op dit moment meerdere bewoners met een verstandelijke beperking voor wie het lastig is een vervolg woonplek te vinden. Hierdoor wonen veel huidige bewoners er langer dan vijf jaar en stromen er weinig bewoners uit waardoor de doorstroom stagneert. Tot slot ervaren verschillende jongeren het als lastig om in een "goed doel" te wonen. Het draait volgens hen te veel om de stichting, de investeerders/donateurs en het binnenhalen van geld terwijl het zou moeten draaien om de jongeren. We raden de stichting aan om te herbezinnen op hun rol en de evenementen die ze organiseren, en te bezien hoe die zo georganiseerd kunnen worden dat het draait om de jongeren.

Inhoudsopgave

Voorwoord	3
Samenvatting.....	4
Hoofdstuk 1: Inleiding	7
1.1 Achtergrond.....	7
1.2 Doel onderzoek	8
1.3 Leeswijzer	8
Hoofdstuk 2: Methode	9
2.1 Inleiding	9
2.2 Onderzoekspopulatie	9
2.3 Dataverzameling.....	9
2.4 Data-analyse.....	10
Hoofdstuk 3: Resultaten	11
3.1 Inleiding	11
3.2 Dossierstudie	11
3.3 Kwalitatieve interviewstudie: onderzoeksgroep.....	12
3.4 Kwalitatieve interviewstudie: thema's.....	12
3.4.1 Keuze voor Papageno	13
3.4.2 Buitenwereld naar binnen halen.....	14
3.4.3 Woonervaring bij Papageno	15
3.4.5 Ontwikkeling.....	20
3.4.6 Uitstroom	21
3.4.7 Doelgroep Papageno	22
3.4.8 Rollen en samenwerking Stichting Papageno en 's Heeren Loo	23
Hoofdstuk 4: Conclusie en aanbevelingen	25
4.1 Inleiding	25
4.2 Positieve ervaringen	25
4.3 Aandachtspunten en aanbevelingen.....	25
Bijlage A Interviewschema's.....	28
Topiclijst interviews (oud-) bewoners.....	28
Topiclijst interviews naasten	30
Topiclijst zorgprofessionals	32

Hoofdstuk 1: Inleiding

1.1 Achtergrond

Stichting Papageno is een initiatief van Jaap en Aaltje van Zweden. Zij hebben de stichting opgericht om kinderen en jongeren met autisme te helpen in hun ontwikkeling. In 2015 werd het eerste Papageno Huis in Laren geopend. In het Papageno Huis worden jongeren met autisme op weg geholpen naar een zo zelfstandig mogelijke toekomst wat betreft (ambulante begeleiding) wonen, werken en vrijetijdsbesteding.

Op de bovenverdieping van het Papageno huis zijn twaalf appartementen waar jongeren en jongvolwassenen met autisme en mogelijk een (licht) verstandelijke beperking gedurende enkele jaren (3-5 jaar) leren om zo zelfstandig mogelijk te wonen. Elk appartement bestaat uit een eigen zit/slaapkamer met keukenblok en sanitair. De bewoners kunnen 24 uur per dag terugvallen op begeleiding. Voor deze begeleiding werkt Stichting Papageno samen met 's Heeren Loo Zorggroep. Wanneer bewoners dat willen kunnen bewoners ook een vrijwillige buddy krijgen die hulp geeft bij praktische zaken zoals boodschappen of schoonmaken. Indien nodig kan gebruik worden gemaakt van specialistische diensten, zoals therapie, logopedie, en psychodiagnostiek.

Daarnaast worden in het Papageno Huis verschillende activiteiten aangeboden op het gebied van muziek, kunst, cultuur, sport en worden concerten, workshops en cursussen georganiseerd. Leer- en werkervaring kunnen jongeren opdoen in het Papageno Restaurant – zowel in de bediening als in de keuken. Daarnaast helpen jongeren mee met de publiciteit en kaartverkoop voor activiteiten in 't zAaltje. Ook jongeren met autisme die niet in het Papageno Huis wonen kunnen terecht voor dagbesteding en werkervaringsprogramma's binnen het Papageno Huis.

Om de jongeren met autisme langzaam te laten wennen aan contacten met anderen, wordt in het Papageno Huis gewerkt vanuit de gedachte: *“bij alles wat we doen proberen we de buitenwereld naar binnen te halen”*.

Visie en missie Papageno

Jongeren met autisme hebben vaak moeite om in contact te komen met anderen en mee te doen in de samenleving. Papageno helpt jongeren met autisme om zich in de veilige omgeving van een Papageno Huis optimaal te ontwikkelen. Dit gebeurt door aan te sluiten bij talenten, uit te gaan van mogelijkheden en de buitenwereld binnen te halen. Het doel is om iedere jongere met de voor hem/haar optimale begeleiding voor te bereiden op een zo zelfstandig mogelijke toekomst. Hierbij wordt gewerkt vanuit het idee dat elk mens uniek is en hiermee de samenleving verrijkt.

In de ondersteuning is veel aandacht voor creativiteit (kunst en cultuur) en de talenten van de individuele jongeren, waarbij de buitenwereld een belangrijke rol speelt. Er wordt gewerkt met een integrale aanpak. In een veilige omgeving worden jongeren uitgedaagd, leren zij hun anders-zijn te accepteren en hun talenten te gebruiken. Om de gewenste, intensieve begeleiding vorm te geven, werken in een Papageno Huis zorgprofessionals samen met vrijwilligers.

Het Papageno Huis is een stap op weg naar zo zelfstandig mogelijk wonen. Doelstelling van het onderdeel wonen van het Papageno Huis is om te streven naar een positieve levenshouding en kwaliteit van bestaan door middel van begeleiding op verschillende levensgebieden:

- emotioneel welbevinden,
- interpersoonlijke relaties,
- persoonlijke ontplooiing,
- lichamelijk welbevinden,
- zelfbepaling,
- sociale inclusie.

Aanleiding onderzoek

De afgelopen jaren heeft Stichting Papageno samen met 's Heeren Loo Zorggroep ervaring opgedaan met deze wijze van werken. Om de visie op begeleiding van jongeren met autisme verder te verbeteren en optimaal af te stemmen op de jongeren, is er behoefte aan een evaluatieonderzoek van de Papageno aanpak.

1.2 Doel onderzoek

Het doel van dit evaluatieonderzoek is inzicht krijgen in de uitkomsten van de Papageno aanpak vanuit de ervaringen van de jongeren met autisme die in het Papageno Huis wonen of hebben gewoond, hun naasten en professionals die in het Papageno Huis werken. Het onderzoek richt zich in eerste instantie op de (voormalig) bewoners van het Papageno Huis. De jongeren die alleen gebruik maken van de dagbesteding bij Papageno worden in dit onderzoek niet meegenomen. In deze rapportage focussen we op de evaluatie van de aanpak en wordt de samenwerking tussen organisaties buiten beschouwing gelaten.

1.3 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 wordt de onderzoeksmethode beschreven. Hoofdstuk 3 beschrijft de resultaten. Tot slot worden in hoofdstuk 4 aanbevelingen gedaan.

Hoofdstuk 2: Methode

2.1 Inleiding

Om inzicht te krijgen in de uitkomsten van de Papageno aanpak zijn de ervaringen van zowel de jongeren (huidige en oud-bewoners), ouders als medewerkers in kaart gebracht. Hiertoe werden twee deelstudies uitgevoerd: een dossierstudie en een kwalitatieve interviewstudie.

De Medisch Ethische Toetsingscommissie van het UMCG beoordeelde het onderzoek als niet WMO-plichtig (2022/345), waarna de Centrale ethische ToetsingsCommissie van het UMCG het onderzoek heeft beoordeeld en goedgekeurd (RR-nummer 10886).

2.2 Onderzoekspopulatie

In het onderzoek zijn drie perspectieven meegenomen:

- jongeren die in het Papageno Huis wonen of hebben gewoond,
- ouders van de jongeren,
- medewerkers.

Alle huidige bewoners en oud-bewoners, en hun ouders zijn door de zorgcoördinator van het Papageno Huis middels een informatiebrief geïnformeerd over het onderzoek. Door middel van een online formulier konden zij aangeven aan welke delen van het onderzoek (dossierstudie en/of interview) ze deel wilden nemen.

Medewerkers zijn verschillende typen professionals die werkzaam zijn in het Papageno Huis. Zij werden eveneens door de zorgcoördinator van het Papageno Huis geïnformeerd over het onderzoek. Alle jongeren (n=6), ouders (n=3) en medewerkers (n=6) die zich hebben aangemeld zijn geïnterviewd (convenience sampling).

2.3 Dataverzameling

Dossierstudie

Het doel van deze deelstudie was om inzicht te krijgen in het aantal bewoners, kenmerken van de bewoners, verblijfsduur, de uitstroom van bewoners, de begeleiding die bewoners hebben gekregen en de groei/ontwikkeling van bewoners tijdens hun verblijf. Om deze informatie uit de dossiers te mogen verzamelen is toestemming van de bewoners nodig. Helaas gaven slechts enkele (oud-)bewoners toestemming voor inzage in hun dossier. Hierdoor is dit deel van de dataverzameling beperkt tot het verzamelen van dossiergegevens op groepsniveau, die we via de datamanager van 's Heeren Loo Zorggroep hebben ontvangen.

Kwalitatieve interviewstudie

De kwalitatieve deelstudie bestond uit semigestructureerde interviews met jongeren, naasten en professionals om de ervaringen van betrokkenen met de Papageno-aanpak in kaart te brengen. Bij de interviews werd gebruikgemaakt van een interviewschema gebaseerd op literatuur en input van de Wetenschappelijke Raad. De volgende onderwerpen kwamen aan bod in het interview: keuze voor Papageno, ervaringen met het wonen bij Papageno, ontwikkeling, terugblik, uitstroom, doelgroep, aanbevelingen. De volledige interviewschema's zijn opgenomen in bijlage A. De interviews werden

afgenomen door een onderzoeker (Janne Landsman), die de deelnemers vooraf niet kende. De interviews werden afgenomen in het Papageno Huis (n=4), op een andere locatie naar keuze (n=5), of online via Teams (n=6). Alle interviews zijn opgenomen op audio, mits de deelnemer daar toestemming voor gaf.

2.4 Data-analyse

Dossierstudie

Voor de analyse van de dossierdata is beschrijvende statistiek toegepast: frequenties, percentages, en gemiddelden. De volgende uitkomsten zijn meegenomen: aantal bewoners, gemiddelde leeftijd van de (oud-)bewoners, aantal mannen/vrouwen, gemiddelde leeftijd bij instroom, gemiddelde leeftijd bij uitstroom, gemiddelde verblijfsduur.

Kwalitatieve interviewstudie

Na afloop van elk interview maakte de interviewer een samenvattend transcript van het interview. Bij de analyses van de interviews is gebruik gemaakt van thematische analyse volgens Braun en Clarke (2006)¹. Deze analysemethode bestaat uit de volgende zes fasen: 1) verkennen van de data; 2) coderen van de data; 3) thematiseren; 4) reviseren en verfijnen van thema's; 5) vaststellen en structureren thema's; en 6) presenteren. De analyse is gestart nadat enkele interviews waren afgenomen, zodat eventuele nieuwe inzichten konden worden meegenomen in vervolginterviews. Bij de analyses is gebruik gemaakt van een gespecialiseerd softwareprogramma (AtlasTI, versie 23). Alle stappen van het analyseproces zijn door beide onderzoekers (Janne Landsman en Manna Alma) in samenwerking uitgevoerd. In eerste instantie werd op basis van het interviewschema een deductieve codelijst opgesteld die tijdens het coderen werd aangevuld met inductieve codes (voortkomend uit de data). Vervolgens werd de data gecategoriseerd en werden thema's bepaald die worden beschreven in het volgende hoofdstuk en worden geïllustreerd met citaten uit de interviews.

---

¹ Braun V, Clarke C (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology*, 3(2): 77-101. DOI: 10.1191/1478088706qp063oa

Hoofdstuk 3: Resultaten

3.1 Inleiding

Dit hoofdstuk beschrijft de resultaten van de studie. Eerst worden de resultaten van de dossierstudie gepresenteerd (3.2). Vervolgens worden de resultaten van de kwalitatieve interviewstudie beschreven, waarbij eerst de onderzoeksgroep wordt beschreven (3.3), gevolgd door de thema's die uit de interviews naar voren zijn gekomen (3.4).

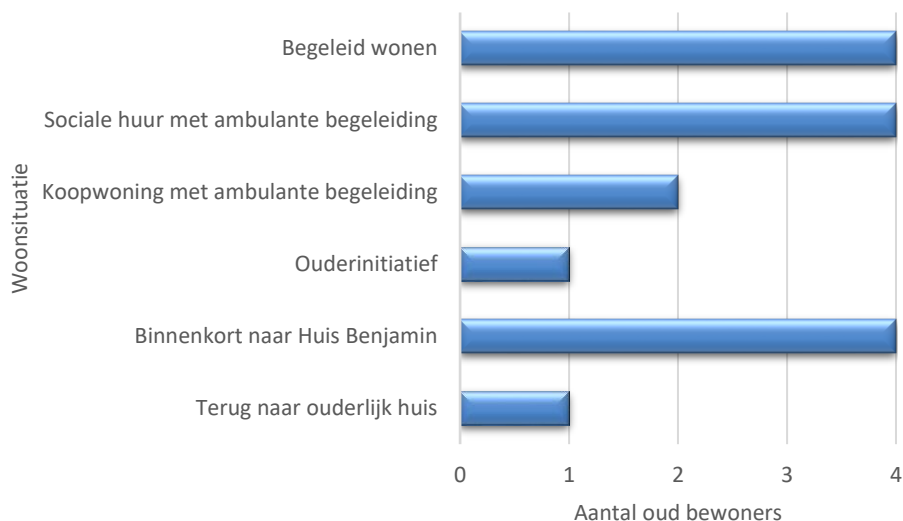
3.2 Dossierstudie

Sinds de opening van het Papageno Huis in 2015 hebben 25 jongeren in het huis gewoond, waarvan er 11 op moment van het onderzoek in het huis wonen. Tabel 3.1 geeft een overzicht van de kenmerken van de huidige en oud-bewoners. Op het moment dat jongeren instromen in het Papageno Huis waren zij gemiddeld 21 jaar (range: 16 tot 27 jaar). De gemiddelde leeftijd van de huidige bewoners is 27 jaar (range: 23 tot 32 jaar). De oud-bewoners waren bij uitstroom gemiddeld 22 jaar oud, met variaties van 16 tot 33 jaar. De meerderheid van de (oud-)bewoners is man.

Tabel 3.1: Overzicht en kenmerken van huidige en oud-bewoners van het Papageno Huis

Variabele	Huidige bewoners (n=11)	Oud-bewoners (n=14)	Totale groep (n=25)
Leeftijd, gemiddelde (range):			
- Huidige leeftijd	27 (23-32)	24 (19-34)	26 (19-34)
- bij instroom	23 (18-27)	19 (16-27)	21 (16-27)
- bij uitstroom	-	22 (16-33)	-
Geslacht, man (n,%)	9 (82)	7 (50)	16 (64)
Verblijfsduur, maanden	68 (22-97)	32 (9-75)	36 (9-97)

De jongeren die op het moment van onderzoek in het Papageno Huis wonen, wonen daar gemiddeld 68 maanden (ongeveer 5,5 jaar) met een variatie van 22 tot 97 maanden. Vier van de huidige bewoners wonen sinds de opening in het Papageno Huis. De jongeren die uitgestroomd zijn woonden aanzienlijk korter in het Papageno Huis; gemiddeld 32 maanden (ongeveer 2,5 jaar), met variaties van 9 tot 75 maanden. Figuur 3.1 geeft een overzicht van de woonsituaties waar de oud-bewoners naar toe zijn uitgestroomd. Hierin zijn ook drie huidige bewoners opgenomen die binnenkort zullen uitstromen naar Huis Benjamin. Dit is een particulier initiatief waar jongvolwassenen met autisme met een relatief hoge zelfstandigheid kunnen wonen, maar waar ook intensieve zorg mogelijk is voor één van de bewoners. Uit de figuur blijkt dat de meeste oud-bewoners uitstromen naar een plek waar zij begeleid wonen met hoge zelfstandigheid of een vorm van ambulante begeleiding (AB) krijgen. Eén bewoner verhuisde terug naar diens ouders. Dit was de bewoner met de kortste verblijfsduur bij Papageno.

Figuur 3.1: Overzicht woonsituaties bij uitstroom

3.3 Kwalitatieve interviewstudie: onderzoeksgroep

In totaal zijn vijftien interviews afgenomen met huidige bewoners van het Papageno Huis (n=2), oud-bewoners (n=4), naasten (n=3) en medewerkers van Papageno en 's Heeren Loo Zorggroep (n=6). De geïnterviewde (oud-)bewoners variëren in leeftijd van 23 tot 31 jaar. Deze groep bestaat uit twee mannen, drie vrouwen en één non-binair persoon. De geïnterviewde oud-bewoners hebben gemiddeld iets minder dan drie jaar in het Papageno Huis gewoond. De geïnterviewde huidige bewoners wonen gemiddeld zeven jaar in het Papageno Huis. De drie naasten zijn alle drie moeder van een (oud-)bewoner. De functies van de geïnterviewde medewerkers zijn divers. Het gaat om (persoonlijk) begeleiders (n=3) en medewerkers in management- (n=2) of ondersteunende functies (n=1).

Tabel 3.2: Kenmerken participanten kwalitatieve interviewstudie

Variabele	(Oud-)bewoners (n=6)	Naasten (n=3)	Medewerkers (n=6)
Leeftijd, gemiddelde (range):	(23-31)	-	-
Geslacht, man (n,%)			
Man	2 (33)	-	2 (33)
Vrouw	3 (50)	3 (100)	4 (67)
Non-binair	1 (17)	-	-
Woonstatus			
Huidige bewoner	2 (33)	2 (66)	-
Oud-bewoner	4 (67)	1 (33)	-
Relatie met bewoner (n, %)			
moeder	-	3	-
Functie			
(persoonlijk) begeleider	-	-	3 (50)
management	-	-	2 (33)
ondersteunend	-	-	1 (17)

3.4 Kwalitatieve interviewstudie: thema's

Uit de interviews komen de volgende thema's naar voren: keuze voor Papageno, buitenwereld naar binnen halen, woonervaring bij Papageno, ontwikkeling, uitstroom, doelgroep Papageno en rol van Stichting Papageno. Hieronder zullen we de thema's verder toelichten en illustreren met citaten uit de interviews.

3.4.1 Keuze voor Papageno

Uit de interviews met de (oud-)bewoners blijkt dat zij vanuit verschillende situaties het Papageno Huis instroomden. Sommigen woonden bij hun ouders en zochten een plek waar zij zelfstandig(er) konden wonen om daarmee los te komen van hun ouders. Anderen woonden in een zorginstelling waar zij niet langer konden blijven, omdat het een tijdelijke verblijfplaats was, ze te oud werden, of de zorg niet passend was. Meestal waren het de ouders die als eerste op de hoogte waren van het bestaan van het Papageno Huis; zij kenden de stichting al of zagen een advertentie in bijvoorbeeld het blad van de Nederlandse Vereniging voor Autisme (NVA). Enkele geïnterviewden vertellen dat ze via een zorgprofessional hoorden over het bestaan van het Papageno Huis.

Verschillende geïnterviewden geven aan dat zij bewust de keuze hebben gemaakt om in het Papageno Huis te gaan wonen, omdat dit goed bij hen zou passen en aansloot op hun ontwikkelvragen. Andere (oud-)bewoners kozen voor Papageno omdat het bovenal een plek was waar ze begeleid konden wonen. Papageno leek voor velen een oplossing voor de problemen die ze ervoeren. Sommigen benoemen dat Papageno de enige mogelijkheid was om de juiste begeleiding te krijgen. Eén van de (oud-)bewoners vertelt dat hij koos voor Papageno vanwege het bruisende karakter, omdat hij had gemerkt dat hij in eerdere woonsituaties vereenzaamde:

"In het begin was het een wens van mij om meer in contact te komen met de buitenwereld, omdat ik eerst op een plek woonde waarin ik alleen in de binnenwereld zat. Waar vreemden niet welkom waren. Het was heel gesloten. Destijds had ik het tegenovergestelde nodig." [(oud-)bewoner]

Andere redenen waarom (oud-)bewoners en hun naasten het Papageno Huis als passend beschouwden, waren de activiteiten die het huis aanbiedt en de aansluiting daarvan op hun eigen talenten en dromen. Dit heeft bijvoorbeeld betrekking op de creatieve vormen van dagbesteding, zoals muziek en kunst, die aangeboden worden. Daarnaast vertelt een (oud-)bewoner dat zij op zoek was naar begeleiding op het gebied van het vinden en volgen van een geschikte opleiding. Het gebrek aan mogelijkheden hieraan bij andere woonvormen/zorgorganisaties en haar wil om te leren waren voor haar de belangrijkste redenen om in het Papageno Huis te gaan wonen.

Verschillende medewerkers geven aan dat de verwachtingen van ouders bij binnenkomst in het Papageno Huis niet altijd juist zijn. Ouders hebben volgens hen soms het idee dat Papageno problemen en zorgen kan wegnemen. In praktijk blijkt echter dat veel bewoners in het eerste jaar achteruitgaan, omdat bepaalde gewoontes (moeten) worden afgeleerd. Hoewel dit volgens de medewerkers nodig is om te kunnen ontwikkelen/groeien, sluit dit niet altijd aan bij de verwachtingen van ouders:

"Ouders hebben het idee dat als ze hun kind naar ons toebrengen, wij alle problemen wel oplossen. Maar zo werkt het niet. We kijken naar hoe het komt dat de ouders zulke hoge verwachtingen hebben. We

moeten dan uitleggen dat Papageno geen oplossing is, maar dat we wel met de jongere het beste eruit willen halen.” [Medewerker]

3.4.2 Buitenwereld naar binnen halen

Een van de belangrijkste doelstelling van het Papageno Huis is om jongeren met autisme op weg te helpen naar een zo zelfstandig mogelijke toekomst door de buitenwereld naar binnen te halen. Door de buitenwereld naar binnen te halen, leren de jongeren oefenen met sociale contacten en krijgen ze kansen om hun talenten verder te ontwikkelen en kunnen geïnteresseerde bezoekers diverse evenementen bijwonen zoals de wekelijkse koffieconcerten op zondag. Hoe meer de diverse groepen met elkaar in aanraking komen, hoe vertrouwdere ze met elkaar raken en hoe beter ze elkaars wereld kunnen verrijken.

Uit de interviews met medewerkers blijkt dat vlak na de start van het Papageno Huis er een scherpe focus bestond op deze visie, missie en doelen van het huis. Het toenmalige team was gemotiveerd en alles leek mogelijk te zijn. Later bleek dat verwachtingen enigszins bijgesteld moesten worden. Zo vertelt een medewerker:

“Toen wij begonnen, kon het ons niet gek genoeg zijn [...]. Met de filosofie: hoe meer mensen in aanraking komen met de jongeren, hoe meer mensen iets willen doen voor de stichting. [...] Op het begin konden de evenementen allemaal, maar nu we zeven jaar verder zijn, moet het bijvoorbeeld om 10 uur 's avonds stil zijn. Maar ik had gehoopt op een disco en een filmavond waarbij ook jongeren uit de buurt welkom zijn. Je moet groot denken, maar het kan niet allemaal. Het werd dus steeds een beetje een nauwer keurslijf.” [Medewerker]

In het Papageno Huis wordt een divers palet aan activiteiten aangeboden. Dit wordt door veel geïnterviewden als waardevol ervaren. De (oud-)bewoners vertellen dat ze de kans krijgen om hun talenten te ontwikkelen door bijvoorbeeld in contact te komen met kunstenaars, musici of door actief mee te helpen in de horeca, of een rol te spelen bij de organisatie van een evenement. Verschillende geïnterviewden geven aan dat er jongeren zijn die door deze activiteiten zijn opgebloeid op creatief en sociaal gebied en soms blijvende contacten hebben overgehouden met externen:

“Het leuke was wel dat [kind] wel veel contact had met de kunstenaars en dat ze ook persoonlijk veel contact met haar opnamen. Dankzij het Papageno Huis kreeg [kind] wel veel contacten die ze anders nooit gehad had. Dat waren wel de leuke dingen, de pareltjes. [...] Ik denk wel dat ze in aanraking is gekomen met een wereld die ze zonder Papageno niet had gekend.” [Naaste]

Meerdere geïnterviewden geven echter aan dat het naar binnenhalen van de buitenwereld niet of te weinig wordt nageleefd. Sommigen geven aan dat dit überhaupt niet haalbaar is. Een (oud-)bewoner vertelt dat er te veel wordt gefocust op het creëren van een minimaatschappij binnen het bredere systeem van de samenleving. Hierdoor leren de jongeren onvoldoende om te gaan met situaties waarmee ze in de toekomst geconfronteerd kunnen worden. Zo is er, volgens sommigen, te veel ruimte om ongewenst gedrag te accepteren, bijvoorbeeld wanneer iemand een woedeaanval heeft.

“Papageno wil alles voor je aanpassen. School wil alles voor je aanpassen. Maar de maatschappij gaat niks voor je aanpassen. Jij moet je aanpassen aan de maatschappij. [...] Je moet de wereld niet liever maken dan die echt is. Je moet ze [de bewoners] juist helpen leren omgaan met een wereld die niet aardig is”. [(oud-)bewoner]

Een naaste geeft aan dat het naar binnen halen van de buitenwereld een mooi maar moeilijk te behalen doel is. Het is positief dat er koffieconcerten zijn en dat mensen in het Papageno Huis komen eten, maar écht samen is het niet, volgens haar. Ze geeft aan dat er te veel verschillen bestaan tussen de bewoners en de bezoekers die vaak ouder zijn en niet snel iets samen gaan doen met jongeren met autisme. Het gebrek aan aansluiting met de buurtbewoners wordt door meerdere geïnterviewden benoemd. Andere voorbeelden waarbij écht contact met de buitenwereld moeilijk wordt gevonden, zijn de activiteiten die worden georganiseerd met middelbare scholen, zoals een sponsormiddag met sport. Tijdens deze activiteit droegen de bewoners van het Papageno Huis t-shirts van de school en de scholieren droegen Papageno t-shirts. Een naaste vertelt hierover:

“Het blijft toch lijken alsof ze [bewoners] gehandicapte mensen zijn en daardoor niet onderdeel van de gewone wereld. Je ziet dat het toch niet echt mengt, er ontstaat verder niets. Niet dat zo’n jongere aan ons kind vraagt om een keer een middagje te zwemmen.” [Naaste]

3.4.3 Woonervaring bij Papageno

Binnen dit thema worden vier subthema’s onderscheiden, namelijk 1) de inrichting van het huis en de drukte; 2) begeleiding; 3) dagbesteding en andere activiteiten; 4) sociale contacten onderling.

Inrichting van het huis en de drukte

Vrijwel alle geïnterviewden zijn positief over de uitstraling van het Papageno Huis. De appartementen worden als heel mooi ervaren en het is duidelijk dat veel geïnvesteerd is in de locatie en inrichting van het huis. Een (oud-)bewoner gaf aan dat dit bij haar zorgde voor een stukje eigenwaarde. De eerste indruk was voor velen dan ook erg goed. Meerdere (oud-)bewoners vertellen dat ze zich thuis en comfortabel voel(d)en in hun eigen appartement dat ze volledig naar eigen smaak konden inrichten. Een medewerker benoemt dat de indruk die een buitenstaander heeft van het huis, namelijk dat het een prachtig monumentaal pand is, niet leeft bij de bewoners. Voor hen is het geen exclusieve villa, maar hun woonomgeving.

De ervaringen rondom de sfeer die in het Papageno Huis hangt verschillen. Waar de een vertelt dat “het huis altijd ruikt naar zelfgebakken koekjes” en de sfeer beschrijft als “prettig en bruisend”, geeft de ander aan dat het te druk is in het huis. Dit heeft zowel betrekking op de aanwezigheid van dagbesteders als die van bezoekers. De (oud-)bewoners merken allemaal op dat het huis steeds drukker is geworden. In eerste instantie mochten alleen de bewoners de woonkamer gebruiken en was dit voor hen een plek waar ze elkaar konden ontmoeten. Toen er steeds meer dagbesteders naar het Papageno Huis kwamen, mochten zij op een gegeven moment ook gebruik maken van de woonkamer – net als de begeleiders en de vrijwilligers. Daarnaast zijn er ook veel bezoekers die de hele dag op de begane grond rondlopen, bijvoorbeeld in het restaurant of in de ontvangsthal. Een (oud-)bewoner vertelt dat ze zich bekeken en onprettig voelt wanneer ze door de ontvangsthal loopt. Vrijwel alle (oud-)bewoners geven aan last te hebben van deze drukte en de onrust.

“Ik maakte wel eens grapjes: ‘verboden om te voeren’. We waren net aapjes. Als ik in mijn pyjama naar beneden loop en de hele top van de Rabobank daar staat, terwijl ik weet dat ik nog een carrièreperspectief heb, dan word ik boos”. [(oud-)bewoner]

“Het is er te druk. Ondanks de goede bedoelingen om de wereld naar binnen te halen, heeft de wereld de omgeving van de bewoners als een tsunami overspoeld.” [Naaste]

Geïnterviewden, zowel medewerkers als (oud-)bewoners hebben verschillende suggesties om dit aan te passen. Bijvoorbeeld door het aanpassen van de route binnen het huis of door een aparte ingang te creëren voor de bewoners. Op dit moment moeten de bewoners namelijk langs de drukte om bij hun eigen appartement te komen. Voor sommigen is dit een obstakel. Een aantal geïnterviewden adviseert zelfs om twee losse locaties te creëren: één voor het wonen, en één voor de dagbesteding. Op die manier komen bewoners niet continu in aanraking met de dagbesteders en bezoekers. Voor de geïnterviewde (oud-)bewoners lijkt het hebben van dagbesteding in het Papageno Huis zelf geen voorwaarde om daar prettig te wonen. De meeste (oud-)bewoners geven aan zelf geen of weinig dagbesteding te volgen in het Papageno Huis omdat ze dagbesteding, werk, opleiding en wonen willen scheiden.

Begeleiding

Over het algemeen zijn de (oud-)bewoners tevreden over de begeleiding en de steun die ze krijgen of kregen van de begeleiders. Ook naasten zijn positief over de contacten die zij hebben met de begeleiders. De aanwezigheid van begeleiders wordt als prettig ervaren. (Oud-)bewoners en naasten geven aan dat begeleiders *“buiten de lijntjes durven te kleuren”* en *“vijf stappen harder lopen”*, omdat de toekomst en het welzijn van de jongeren ze aan het hart gaat. Ook de geïnterviewde werknemers ervaren het Papageno Huis als een fijne en inspirerende werkplek; het is een uniek concept en medewerkers hebben het beste voor met de bewoners.

“De begeleiders waren er gewoon altijd. Als je wilde praten, kon je bij ze aankloppen. Of je kon in de woonkamer met ze praten. Ik deed mijn ding, maar als ik tegen de muur aan liep dan waren ze er. [...] En het praatje nadat je van een lange dag op school of stage terugkomt was fijn.” [(oud-)bewoner]

“Wat begeleiders heel goed doen is cliëntgericht denken en ik merk dat dat heel erg helpt voor ons. Buiten het boekje, want het boekje spreekt daar niet zo over. Ik merk echt dat begeleiders hier ook heel veel proberen te regelen en dat werkt vaak wel het fijnste. Ik voel me daar heel prettig bij. Maar sommige begeleiders kunnen dit wel nog beter doen.” [(oud-)bewoner]

Wel geven de (oud-)bewoners aan dat de vertrouwensband die ze hebben met de verschillende begeleiders wisselt. Met sommige begeleiders hebben ze een goede band opgebouwd; ze ervaren begrip bij hen. Andere begeleiders daarentegen geven hun soms het gevoel niet volledig geaccepteerd te worden. Hierdoor ervaren sommige bewoners stress. Een bewoner benoemt het prettig te vinden om vervelende ervaringen te kunnen delen met een vertrouwenspersoon (binnen of buiten Papageno) die niet verantwoordelijk is voor de dagelijkse begeleiding.

“Als ik het aan de persoon die mij constant acute stress gaf zou vertellen, dan denk ik niet dat ze me zou geloven. Dan zou ze zeggen dat het kletsboek is. Terwijl mentale gezondheid er wel toe doet. Ik kon het er wel met mijn therapeut vanuit 's Heeren Loo over hebben. Daar had ik deels wat aan. [...] Het is fijn als er een contactpersoon is waarbij de bewoners hun hart kunnen luchten.” [(oud-)bewoner]

Medewerkers vertellen dat er steeds meer met een buddysysteem wordt gewerkt. Dit houdt in dat er altijd twee begeleiders aan één bewoner worden gekoppeld: een persoonlijk begeleider en een

schaduwbegeleider. Als duidelijk wordt dat het botst tussen een begeleider en bewoner, is het mogelijk om een andere begeleider aan de bewoner toe te wijzen.

Enkele geïnterviewden geven aan dat gemaakte afspraken niet altijd worden nagekomen door begeleiders. Zo vertelt een (oud-)bewoner dat ze hulp zou krijgen bij het vinden en volgen van een opleiding, maar dat ze deze hulp nooit heeft gekregen. Het wordt gewaardeerd dat de meeste begeleiders wel eerlijk aangeven dat het soms moeilijk is om gemaakte afspraken en plannen te realiseren. Dit helpt volgens (oud-)bewoners en naasten om je *“gehoord, gezien en veilig te voelen”*.

Meerdere geïnterviewden merken op dat er een verandering heeft plaatsgevonden in de motivatie van de medewerkers sinds de start van het Papageno Huis. Zij beschrijven dat het eerste team bestond uit intrinsiek gemotiveerde mensen die veel ideeën hadden over hoe de begeleiding op de beste manier vormgegeven kon worden. Volgens hen veranderde dit toen er vanwege financiële overwegingen steeds meer wisselende begeleiders kwamen, die niet allemaal de doelstellingen van Papageno uitdroegen. Verschillende geïnterviewden benoemen dat er daarnaast een personeelstekort is in het Papageno Huis, waardoor begeleiders volgens hen niet altijd genoeg tijd hebben om de bewoners intensief te ondersteunen. Een (oud-)bewoner vertelt dat *“het lijkt alsof iedereen vastzit in het systeem en op een overlevingsmodus doet wat ze kunnen”*. Het gevolg is dat ze soms tekortschieten, zoals bij het tijdig leveren van medicijnen. Begeleiders doen volgens de (oud-)bewoners hun best, maar door de hoge werkdruk en het vele ziekteverzuim kunnen ze niet alles van de grond krijgen. Een medewerker vertelt dat men sinds de Coronapandemie vooral bezig is met het voeren van een crisisbeleid: het is handhaven en kijken hoe lang men het volhoudt, terwijl Papageno volgens deze medewerker juist heel goed is in het ontplooiën van nieuwe initiatieven en inclusief zijn. Een naaste bevestigt dit beeld:

“Je merkt ook dat met name door het personeelstekort ze geen nieuwe dingen meer van de grond trekken. Daar is gewoon geen tijd meer voor. Wat je in het begin zag dat ze samen met [kind] op zoek gingen naar dagbesteding en op drie plekken gingen kijken waar het goed voelde, is nu niet meer zo. Volgens mij zijn ze gewoon blij als ze de boel rond krijgen. [...] Dat neem ik ze ook helemaal niet kwalijk, want volgens mij werken ze zich helemaal een slag in de rondte daar.” [Naaste]

Volgens verschillende geïnterviewden, zowel medewerkers als (oud-)bewoners, heeft een groot gedeelte van de begeleiders voorafgaand aan hun werk bij Papageno nog geen specifieke ervaring opgedaan met het begeleiden van jongeren met autisme. De meesten hebben expertise in het ondersteunen van jongeren met een licht verstandelijke beperking (LVB). Een medewerker benoemt dat bij de start van het Papageno Huis medewerkers de ‘geef me de 5’-training² kregen. Hierdoor leerden medewerkers volgens haar positief en op een eenduidige manier communiceren met de jongeren. Daarna is deze training niet meer aangeboden. Een team van medewerkers dat meer gespecialiseerd is in het verlenen van zorg aan jongeren met autisme wordt door velen als een waardevol verbeterpunt gezien. Bijvoorbeeld door het opnieuw aanbieden van de ‘geef me de 5’-training of door een interne opleiding aan te bieden vanuit de leerlijn autisme van 's Heeren Loo.

---

² De Bruin C (2021). *Geef me de 5. Waar, wie, wat, hoe, wanneer. Een praktisch handvat bij de opvoeding en begeleiding van kinderen met autisme*. Doetinchem: Graviant Publisher.

Sommige geïnterviewden benoemen dat medewerkers te snel taken uit handen nemen. Dit komt volgens hen doordat een zorgmedewerker is opgeleid voor het verlenen van zorg en niet gewend is om af te wachten tot een jongere zelf om hulp vraagt. Verschillende medewerkers vragen zich daarom af of de jongeren echt zelfstandiger worden of dat zij te veel afhankelijk worden van de medewerkers. Volgens de visie van Papageno is het van belang dat medewerkers naast de jongeren staan. Dit houdt bijvoorbeeld in dat medewerkers helpen met het maken van een zoekslag op internet, in plaats van de vraag zelf te beantwoorden. Op deze manier leren jongeren zichzelf beter redden. Een van de medewerkers benoemt dat dit soms ook onbedoelde gevolgen kan hebben:

“Ik moet zeggen dat je hier wel voorzichtig mee moet zijn. We hebben één keer gehad dat een jongere ging opzoeken wat je met eten moet doen dat je niet meer eet. Op internet stond dat je het wel uit het raam kon gooien naar buiten voor de vogels. Die persoon bedacht niet dat de horeca beneden zat en toen lag er ineens spaghetti op het terras.” [Medewerker]

In het Papageno Huis werken de medewerkers samen met vrijwilligers. De vrijwilligers worden op allerlei plaatsen ingezet, afhankelijk van hun interesse en kracht. Zo helpen sommige vrijwilligers bij de dagbesteding en zijn andere vrijwilligers een persoonlijke buddy van een bewoner. Vele geïnterviewden geven aan dat de kracht van Papageno ligt bij deze vrijwilligers. Zij geven de visie handen en voeten. Een aantal geïnterviewden geeft aan dat hoewel de meeste vrijwilligers geen opleiding in de zorg genoten hebben, zij open staan voor een persoonlijke aanpak en goed aanvoelen hoe ze de jongeren moeten benaderen. Sommige vrijwilligers werken er al sinds de start, waardoor zij volgens sommige geïnterviewden soms meer continuïteit kunnen bieden dan de professionele medewerkers.

“Er werkt een vrijwilliger bij het schilderen en volgens sommigen werkt zij niet anti-proof, maar zij doet weer andere dingen waardoor jongeren zich ontwikkelen en zelfvertrouwen krijgen omdat ze de prachtigste schilderijen maken. Het is niet erg dat het niet anti-proof is, want zo haal je de buitenwereld binnen. Dit is ook het leven.” [medewerker]

Dagbesteding en andere activiteiten

In het Papageno Huis worden meerdere activiteiten en mogelijkheden voor dagbesteding aangeboden, waar de meeste (oud-)bewoners wel eens gebruik van hebben gemaakt. Meerdere (oud-)bewoners geven echter aan liever een scheiding te hebben tussen wonen en de plek waar ze dagbesteding volgen; zij kiezen daarom bewust voor dagbesteding, een opleiding, of (vrijwilligers)werk buiten de deur. De geïnterviewden spreken over kansen die de jongeren krijgen om zich te ontwikkelen op culinair, muzikaal en creatief gebied in respectievelijk het restaurant, de Papageno Huis Band en het kunstatelier. Meerdere geïnterviewden hebben echter wel aangegeven dat de ruimte van het kunstatelier niet ideaal is, omdat het in de kelder ligt en daardoor vrij donker is.

Een medewerker vertelt dat hij de jongeren regelmatig meenam naar buiten om naar de sportschool te gaan. Hierdoor leerden ze hun eigen comfortabele en veilige plek te verlaten. Hij benoemt dat hij ontwikkeling zag op zowel sociaal als motorisch gebied. Vanwege financiële overwegingen is dit programma gestopt, maar hij zou dit graag weer terugzien.

In de interviews worden verschillende activiteiten genoemd die worden georganiseerd om de buitenwereld naar binnen te halen en waar de jongeren actief bij worden betrokken, bijvoorbeeld door

mee te helpen in de horeca. Zo is er elke zondag een koffieconcert in het z'Aaltje. Daarnaast is er een samenwerking met een reguliere middelbare school waarmee gezamenlijke schilderactiviteiten, een spinningsmarathon en een markt is georganiseerd. Sinds begin dit jaar is er een maandelijks eetcafé waarvoor ook jongeren met autisme van buiten Papageno zich kunnen aanmelden. Tevens is er een samenwerking met het Singer museum in Laren waardoor de jongeren in contact worden gebracht met kunst en ze kunnen leren hoe je je daartoe kunt verhouden. Een medewerker geeft aan dat het bij dit soort samenwerkingen van belang is dat externe partijen intrinsiek gemotiveerd zijn om samen te werken met Papageno:

“Ik zeg altijd: ik wil heel graag samenwerken, maar niet omdat wij zielig zijn. Ik wil niet geholpen worden. Ik vroeg de directeur van een middelbare school waarom zij met ons zouden willen samenwerken. Zij zei: 'wij leiden op tot wereldburger. Je kunt geen goede wereldburger zijn als je niet je medemens op een goede manier kan ontmoeten. Je kan maar vroeg genoeg weten hoe verschillend die medemens is'. Toen dacht ik: dat is mooi, dan is er een intrinsieke motivatie om dit te willen. Dan ga je ook op gelijke voet kijken wat de win-win kan worden.” (Medewerker)

Van tevoren worden de bewoners zoveel mogelijk op de hoogte gesteld van de activiteiten. Volgens sommige (oud-)bewoners mag dit echter consequenter gebeuren. Zij geven aan soms voor onverwachte situaties te komen staan, waar ze last van kunnen hebben. Er is een digitaal platform waarop de planning wordt gecommuniceerd, maar volgens een (oud-)bewoner wordt hier nog te weinig gebruik van gemaakt. Het systeem zou beter onderhouden moeten worden en er moeten meer mensen toegang krijgen tot het systeem om informatie te delen.

Sociale contacten onderling

Alle (oud-)bewoners geven aan binnen het Papageno Huis een aantal (hechte) vriendschappen te hebben opgedaan. Ook na het verlaten van het Papageno Huis bestaat een aantal van deze contacten nog. (Oud-)Bewoners geven aan mensen te hebben ontmoet die voelen als gelijkgestemden en daarmee het verblijf bij Papageno positiever maken. Vooral aan het begin waren de bewoners een hechte groep en ondernamen ze regelmatig samen leuke activiteiten zoals een fotografie cursus of naar een zwembad. Meerdere (oud-)bewoners geven aan het jammer te vinden dat dit nu minder vaak gebeurt. Hierdoor is de groep ook een beetje uiteengevallen. Zelf vinden ze het moeilijk om deze activiteiten te plannen. Ze zien dan ook graag dat de begeleiding hier actiever in meedenkt. De bewoners onderling leren ook voor elkaar te zorgen, zoals een medewerker aangeeft in het volgende voorbeeld:

“Ze zoeken elkaar ook op in de woonkamer en er zijn waardevolle vriendschappen uit ontstaan. Twee meiden koken bijvoorbeeld om en om voor elkaar in het appartement, waar we op dat gebied niks meer voor hoeven doen.” (Medewerker)

Meerdere (oud-)bewoners benoemen dat de samenstelling van de bewonersgroep is veranderd. Er wonen nu meer jongeren met een LVB. Hierdoor ervaren ze minder aansluiting, omdat hun eigen niveau “hoger” is. Een andere factor die de contacten tussen bewoners onderling soms lastig maakt is een verschillende visie op het gebied van onderhoud van de gemeenschappelijke ruimtes. Jongeren vinden het soms ingewikkeld als andere bewoners geen zorg dragen voor het schoon en opgeruimd houden van de gedeelde woonkamer.

3.4.5 Ontwikkeling

Zowel (oud-)bewoners, naasten als medewerkers deelden meerdere voorbeelden waaruit bleek dat jongeren tijdens hun verblijf in het Papageno Huis zich hebben ontwikkeld op meerdere gebieden. Jongeren zijn opgebloeid, hebben veel geleerd op sociaal gebied en zijn zelfverzekerder. Daarnaast hebben meerdere bewoners geleerd zelfstandig te wonen; ze hebben geleerd te koken, schoonmaken en zelf kleding te kopen. Daarnaast hebben verschillende jongeren nieuwe hobby's, een geschikte opleiding of (vrijwilligers)werk gevonden.

“Ik doe op verschillende plekken vrijwilligerswerk. Aan het eind van de dag ben ik heel moe en overprikkeld. Maar ik zoek nu de drukte juist op. Ik heb een hele sterke wil om mezelf te ontwikkelen. Ik ben nu [...] jaar. Ik heb zo lang voor mijn gevoel stilgestaan en niks van de wereld meegekregen. Niks gezien of ontdekt. Ik zat zo in mijn eigen wereldje opgesloten in veiligheid van mijn ouders en begeleiders hier, maar ik kwam nergens en durfde nergens naartoe. Ik durfde niet eens door mijn eigen straat te lopen. Dat heb ik heel langzaam met kleine stapjes en veel begeleiding toch geleerd.” [(oud-)bewoner]

“In het begin heb ik gelijk de insteek gehad om veel te kunnen leren. Ik ben snel begonnen met het doen van mijn eigen boodschappen. Ik ben ook beter gaan schoonmaken. Hier moest ik veel hulp voor krijgen om het uiteindelijk zelf te gaan doen. Het moest in mijn ritme komen. Aan het begin kon ik dit helemaal niet en nu doe ik het zelfstandig. Ik haal de verse producten altijd bij de supermarkt, veel groenten en soms wat vlees. Ik kook ook zelf nu, wat ik aan het begin niet kon.” [(oud-)bewoner]

De mate van ontwikkeling en de gebieden waarop de (oud-)bewoners zich hebben ontwikkeld, verschilt per persoon. Eén medewerker geeft aan dat bewoners soms te veel ontwikkeldoelen hebben, wat mogelijk demotiverend kan werken. Bij planbesprekingen worden namelijk vaak de punten besproken die nog verbeterd moeten worden. In deze besprekingen volgens deze medewerkers juist de focus op succeservaringen moeten liggen, omdat dit de zelfstandigheid kan vergroten.

Eén oud-bewoner geeft aan dat het wonen bij Papageno haar niet zelfstandiger heeft gemaakt. Ze kreeg niet de begeleiding die ze nodig had. Ze vertelt dat ze bijvoorbeeld te horen kreeg dat ze moest opruimen, maar haar werd niet verteld hoe ze dat moest doen. Of ze werd geholpen bij het verzamelen van de post, maar niet bij de volgende stap waarin ze actief iets met de brief moest doen. Of ze kreeg wel hulp bij het betalen van haar rekeningen, maar ze miste begeleiding bij het verstandig omgaan met geldzaken en bij het ontwikkelen van financiële onafhankelijkheid.

Bij het vragen naar concrete voorbeelden van de ontwikkeling van (oud-)bewoners benoemen een aantal medewerkers dat de ontwikkeling niet in zulke specifieke uitingen kan worden getypeerd. Zij geven aan dat de bewoners meestal in het eerste jaar achteruit lijken te gaan, omdat ze in het huis losraken van hun oude gewoontes en onafhankelijker worden van hun ouders. Op deze manier leren ze om te gaan met onverwachte situaties en daarop te anticiperen. Het doel is volgens hen niet om de bewoners specifieke taken aan te leren, maar vooral om ze weerbaarder en flexibeler te maken, waardoor ze beter om kunnen gaan met de onvoorspelbaarheid van de wereld.

“Hier leren ze te accepteren dat dingen niet altijd stabiel zijn. Ze leren beslissingen te nemen op basis van de situatie, en niet omdat het zo is. Ze worden hier geen aapjes die een kunstje kunnen doen [zoals muziek maken]. Ze leren hier omgaan met de omgeving.” [Medewerker]

Wat bij veel van de (oud-)bewoners die we gesproken hebben centraal staat in hun ontwikkelplannen, is het leren van het aangeven van grenzen. Hier worden ze bij Papageno in ondersteund, maar medewerkers merken dat het regelmatig een struikelblok blijft. Een medewerker benoemt dat psychomotorische therapie (PMT) hierbij een goede toevoeging is in de begeleiding van deze jongeren. Met PMT leren de jongeren hoe ze hun grenzen kunnen aangeven en of wat ze voelen overeenkomt met de realiteit. Hierdoor zijn ze beter in staat tot zelfreflectie. PMT heeft geleid tot meerdere successen.

3.4.6 Uitstroom

Sinds de opening in 2015 zijn dertien jongeren uitgestroomd. De geïnterviewde oud-bewoners, naasten en medewerkers delen wisselende verhalen over hoe dit proces verloopt. Sommige oud-bewoners hebben zelf actief gezocht naar een nieuwe woonplek, omdat ze graag zelfstandiger wilden wonen. Anderen hebben met hulp van hun begeleiders een plek gevonden waar zij begeleid konden wonen. Een aantal oud-bewoners zijn relatief snel uitgestroomd, omdat ze beseften dat het Papageno Huis niet de juiste plek voor hen was. Voor de meesten geldt dat het op een bepaald moment duidelijk is dat Papageno hen niet verder kan helpen en dat het tijd is voor een volgende stap.

“Sommige bewoners hebben zich ontwikkeld en komen stil te staan, waardoor het goed is om een volgende stap te maken. Zij willen niks meer en stellen zich ook niet meer heel begeleidbaar op. Dit is vooral van de doelgroep LVB en autisme die op een gegeven moment de hulpverlening zat zijn. Dan kom je in een negatieve spiraal uit. Voor de jongeren die uitontwikkeld zijn, hoop je vooral dat ze zich fijn voelen en in balans zijn. Dat is ook een ontwikkeling: het welbevinden is heel belangrijk.” [Medewerker]

Het oorspronkelijke idee is dat jongeren enkele jaren (3-5 jaar) in het Papageno Huis wonen. Uit de dossierstudie blijkt dat op dit moment veel bewoners langer dan 5 jaar in het huis wonen, waardoor er weinig doorstroom is. Uit de interviews komen verschillende redenen naar voren. Enerzijds spelen externe factoren een rol, zoals de coronapandemie. Hierdoor kwamen alle activiteiten in het huis stil te liggen, waardoor de jongeren zich niet verder konden ontwikkelen. Daarnaast speelt de krappe huizenmarkt een rol. Op het moment dat een bewoner klaar is om het Papageno Huis te verlaten en zich inschrijft voor een (zelfstandige) woning, duurt het volgens geïnterviewde medewerkers drie tot vier jaar tot er een woning beschikbaar is. Soms wordt Papageno op de hoogte gesteld wanneer er een appartement met begeleid wonen in de omgeving vrijkomt. Dan wordt zo snel mogelijk één van de bewoners daar geplaatst. Een medewerker benoemt dat dit in een enkel geval te snel gebeurt en de jongere er nog niet klaar voor is:

“Voor een oud bewoners was een appartement geregeld. Er werd gezegd dat ik ervoor moest zorgen dat hij er vóór eind van de maand ging wonen. Daar was ik het niet mee eens. Ik mocht zelf ook geen ambulante zorg meer verlenen, want ik werkte al te veel uren. Dat moest een collega doen. [...] Ik had graag dat verloop anders te zien. Hij was er wel aan toe om uit te stromen, maar niet in die vorm. Toch moet je dan luisteren naar de druk van de manager, die wilde graag het appartement vullen. Zo worden mensen vooral als cijfers gezien. Dat wil ik niet meer doen, ik sta er niet achter.” [Medewerker]

Voor een aantal huidige bewoners is een nieuwe woonplek gevonden, maar deze is nog niet bewoonbaar waardoor zij nog niet kunnen uitstromen. Deze bewoners en hun naasten geven aan het

lastig te vinden om zo lang te moeten wachten en onduidelijkheid te hebben over wanneer ze kunnen verhuizen. Wel vinden ze het fijn dat ze een uitzicht hebben om naar toe te leven.

Daarnaast zijn er ook interne factoren die de uitstroom bemoeilijken. In de eerste plaats zijn niet alle jongeren gemotiveerd om op zoek te gaan naar een nieuwe plek, omdat ze het naar hun zin hebben in het Papageno Huis en daar liever langer blijven. Ook ouders zien soms hun kind graag langer bij Papageno blijven wonen. Verschillende medewerkers geven aan dat het van belang is om als begeleiders scherp te blijven op het toekomstperspectief van de jongeren en daarbij te blijven sturen op het naleven van het doel om binnen drie tot vijf jaar door te stromen naar een nieuwe woonplek. Volgens hen gebeurt dat op dit moment nog te weinig. Daarnaast is het voor sommige jongeren, met name jongeren met een hoog zorgzwaartepakket, ingewikkeld om een geschikte vervolg woonplek te vinden doordat zij kampen met bijkomende problematieken waar specialistische zorg voor nodig is. Doordat Papageno een zorgplicht heeft, kan ze deze jongeren niet zomaar uit huis zetten - ook al kan Papageno zelf niet de zorg bieden die deze jongeren nodig hebben.

Een aantal medewerkers geeft aan het lastig te vinden dat wanneer bewoners uitstromen naar een nieuwe woonvorm, de begeleiding vanuit Papageno stopt. Het is door de hoge werkdruk in de meeste gevallen niet mogelijk om als begeleider ambulante zorg te leveren aan een oud-bewoner. Om deze reden verliest Papageno oud-bewoners soms uit het oog, terwijl het stukje nazorg juist heel belangrijk kan zijn volgens medewerkers. Sommige persoonlijk begeleiders blijven nog wel persoonlijk betrokken bij de jongeren, maar niet als zorgprofessional.

3.4.7 Doelgroep Papageno

Het Papageno Huis is een ontwikkelhuis voor jongeren en jongvolwassenen tussen de 18 en 30 jaar met autisme en een gemiddeld IQ (mogelijk met een licht verstandelijke beperking) die een ontwikkelperspectief hebben en 3 tot 5 jaar in het Papageno Huis verblijven. Daarnaast kunnen er ook enkele jongeren wonen met een lager niveau die zich kunnen optrekken aan de groep. Volgens een geïnterviewde zou het streven zijn dat zeventig procent van de bewoners normaal begaafd is en dat dertig procent een lichte verstandelijke beperking heeft. Uit het overgrote deel van de interviews blijkt dat de samenstelling van de huidige bewonersgroep niet overeenkomt met de doelgroep waar Papageno zich in eerste instantie op richt. Ongeveer driekwart van de huidige bewoners zou volgens de geïnterviewden een lichte verstandelijke beperking hebben. De huidige bewonersgroep is heel divers, waarbij ASS de verbindende factor is.

Verschillende geïnterviewden geven aan dat men bij het selecteren van het selecteren van bewoners zich meer is gaan richten op jongeren met een hoog zorgzwaartepakket, waardoor er meer geld en dus ook meer zorg/begeleiding beschikbaar is. Het gaat dan om jongeren met autisme in combinatie met een (lichte) verstandelijke beperking. Meerdere geïnterviewden vragen zich af of er voldoende ontwikkelingspotentie zit bij de bewonersgroep en of daarmee voldaan kan worden aan de doelstellingen van Papageno.

“Voor de visie van het huis is het interessant om een stapje hoger te gaan zitten dan de WLZ groep. Dan ben je beter in staat mensen naar een hoger plan te helpen in zelfstandigheid. Je moet de koppen bij elkaar steken. Willen we een plek zijn voor jongeren die hier 5 jaar wonen en dan naar een soortgelijke

plek heen gaan? Of willen we jongeren hier 3 tot 7 jaar hebben tot ze voldoende hebben geleerd om uit te stromen naar een zelfstandigere woonvorm?" [Medewerker]

Op dit moment wonen er ook verschillende jongeren in het huis die naast ASS, en eventueel een (lichte) verstandelijke beperking, andere complexe zorg nodig hebben. Het Papageno Huis kan deze zorg niet bieden. Verschillende geïnterviewden, zowel (oud-)bewoners, naasten als medewerkers, vragen zich af of deze jongeren behoren tot de doelgroep van het Papageno Huis.

Meerdere medewerkers vinden het van belang dat bij het selecteren van bewoners gekeken wordt naar in hoeverre jongeren gemotiveerd zijn om iets bij te leren. Als er geen wil is om ontwikkelvragen te formuleren en hiermee aan de slag te gaan, wordt het ingewikkeld om jongeren te helpen en hen iets bij te brengen. Daarnaast noemde een medewerker dat jongeren die al vrij zelfstandig zijn en geen specifieke ontwikkelvragen hebben misschien ook niet de juiste doelgroep zijn voor het Papageno Huis.

"Bij de intake kijken we of het concept van Papageno past bij degene die binnenkomt. Wat mij betreft zijn velen welkom. Je moet kijken naar de motivatie. Neem bijvoorbeeld iemand die thuis woonde waarbij de ouders veel zorg op zich hebben opgenomen. Deze persoon kan koken, zelfstandig boodschappen doen, douchen. Als die naar het Papageno Huis komt, vraag ik me af wat ze hier komt doen. Is zij niet beter gebaat bij een woonplek waar ze langdurig kan wonen met 24-uurzorg waar ze een mooi leven kan leiden? In plaats van dat ze hier komt en dingen "moet"?" [Medewerker]

3.4.8 Rol Stichting Papageno

Verschillende geïnterviewden geven aan zich zorgen te maken over de reputatie van Stichting Papageno. De stichting heeft in de afgelopen jaren een reputatie opgebouwd als een organisatie die veel geld heeft. Deze reputatie is niet altijd helpend, aldus sommige geïnterviewden. Zo vertelt een medewerker dat toen ze bij de gemeente om geld vroegen voor een van de bewoners, de gemeente liet weten dat er vast genoeg geld bij de stichting was om dit te financieren. Volgens de medewerkers zit dit echter anders. Stichting Papageno gebruikt het geld dat ze van sponsors ontvangt voor de extra activiteiten en evenementen die worden aangeboden. De werkelijke zorg/begeleiding en dagbesteding in het Papageno Huis wordt gefinancierd vanuit de Wet Langdurige Zorg en de WMO.

De reputatie van stichting Papageno heeft ook invloed op de (woon)ervaring van (oud-)bewoners en hun naasten. Zo geven sommige (oud-)bewoners aan dat ze het soms ingewikkeld vinden dat ze in een "goed doel" wonen. Volgens deze (oud-)bewoners ligt de focus soms te veel op de investeerders/donateurs in plaats van op de bewoners van Papageno. Hierdoor voelen zij zich niet serieus genomen. Daarbij geven zij aan dat ze het gevoel hebben dat het doel "mensen met autisme onderdeel te maken van de maatschappij" verward wordt met het middel, namelijk het binnenhalen van geld. Een aantal (oud-)bewoners refereren in de interviews naar de opening van het Papageno Huis in 2015 als een typerend voorbeeld van hoe de verhoudingen liggen tussen de stichting en de bewoners:

"Tijdens de opening moesten wij als bewoners in de kelder zitten. Ik vond dat ronduit onbeschoft, want het huis werd geopend voor ons. Het ging om de bewoners, de cliënten." [(oud-)bewoner]"

“Toen de koningin langskwam moesten wij in de kelder zitten en op beeldschermen toekijken, terwijl de donateurs bij Maxima zaten.” [(oud-)bewoner]

Aan de andere kant biedt de reputatie van Stichting Papageno ook kansen. De jongeren en hun naasten zijn dankbaar voor de contacten met inspirerende musici, kunstenaars en chef-koks die door de stichting worden geïnitieerd. Een naaste benadrukt dat ze heel goed weet dat het niet vanzelfsprekend is dat haar kind deze kansen krijgt. Dit maakt het Papageno Huis een bijzondere plek.

Hoofdstuk 4: Conclusie en aanbevelingen

4.1 Inleiding

Het doel van dit onderzoek was om inzicht te krijgen in de uitkomsten, resultaten en effecten van de Papageno aanpak vanuit de ervaringen van de jongeren met autisme die in het Papageno Huis wonen of hebben gewoond, hun naasten en professionals die in het Papageno Huis werken. Uit het onderzoek blijkt dat er veel positieve ervaringen zijn, maar dat er ook verschillende aandachtspunten zijn. Beide worden in dit hoofdstuk beschreven.

4.2 Positieve ervaringen

Het wonen in het Papageno Huis biedt jongeren kansen en mogelijkheden, mede dankzij de goede reputatie van Stichting Papageno. Het bruisende karakter in het Papageno Huis brengt bewoners in contact met de buitenwereld, waardoor zij minder snel vereenzamen, zichzelf kunnen ontwikkelen en meer zelfvertrouwen krijgen. De uitstraling van het huis draagt bij aan de eigenwaarde van de jongeren. Over het algemeen zijn de jongeren positief over de begeleiders. Ze zijn altijd beschikbaar en bereid om in gesprek te gaan. Een aantal begeleiders durft buiten de lijntjes te kleuren en vijf stappen harder te lopen in het belang van de toekomst en het welzijn van de jongeren. De kracht van Papageno ligt bij de vrijwilligers. Zij bieden een persoonlijke aanpak en continuïteit, omdat zij vaak lang blijven. Met name op sociaal gebied ontwikkelen jongeren zich. Daarnaast ontwikkelen ze zich op het gebied van zelfstandig wonen en vinden ze nieuwe hobby's, een geschikte opleiding of (vrijwilligers)werk. Daarnaast leren de jongeren om te gaan met onverwachte situaties en daarop te anticiperen.

4.3 Aandachtspunten en aanbevelingen

Uit het onderzoek komen diverse aandachtspunten en aanbevelingen naar voren, die we hieronder verder toelichten.

Buitenwereld naar binnen halen en drukte in huis

De buitenwereld naar binnen halen, in de vorm van activiteiten met en voor mensen van buiten het Papageno Huis, zorgt voor drukte in het huis en kan een inbreuk zijn op de privacy en het gevoel van veiligheid van de bewoners. Het contact met de bezoekers van het Papageno Huis wordt door bewoners als moeilijk ervaren, omdat bezoekers verschillen van de bewoners in bijvoorbeeld leeftijd en achtergrond. Daarnaast wordt de gemeenschappelijke woonkamer waar dagbesteders ook gebruik van mogen maken door de drukte als een onprettige en onrustige plek ervaren. Suggesties die door de geïnterviewden worden gedaan zijn om de route in huis aan te passen en een aparte ingang voor de bewoners te creëren, of twee aparte locaties te creëren (een woonhuis en een locatie voor dagbesteding, activiteiten en evenementen).

Door de buitenwereld naar binnen te halen, wordt volgens sommige geïnterviewden een minimaatschappij binnen het bredere systeem van de samenleving gecreëerd. Hierdoor leren jongeren onvoldoende om te gaan met situaties waarmee ze in de toekomst geconfronteerd kunnen worden. Het wordt daarom aanbevolen om de jongeren ook mee naar buiten te nemen. Zij moeten dan uit hun comfortzone stappen. In het verleden ging een groep gezamenlijk naar een externe sportschool. Naast

dat de jongeren leerden hun eigen comfortabele en veilige plek te verlaten, was er ook sprake van ontwikkeling op zowel sociaal als motorisch gebied. Wellicht zou dit weer geïntroduceerd kunnen worden.

Communicatie

De jongeren willen beter op de hoogte gehouden worden van wanneer een evenement plaatsvindt in het Papageno Huis. Het al bestaande digitale platform wat op dit moment nog niet veel wordt gebruikt, wordt gezien als een goed communicatiemiddel hiervoor.

Medewerkers geven aan dat ouders vaak onjuiste verwachtingen hebben over Papageno. Zo verwachten ouders dat Papageno problemen en zorgen kan wegnemen. In de praktijk blijken veel jongeren in het eerste jaar vaak achteruit te gaan in hun ontwikkeling, omdat ze bepaalde gewoontes moeten afleren. Heldere communicatie hierover is van belang om juiste verwachtingen bij ouders te creëren.

Contacten met andere bewoners

Gezamenlijke activiteiten worden door de jongeren gewaardeerd. In het begin werden deze georganiseerd, maar nu niet meer. De jongeren willen graag meer uitjes ondernemen samen met de andere bewoners. Zij zien hiervoor een rol weggelegd voor de begeleiders. Hierdoor komen jongeren ook meer buiten, waardoor ze uit hun comfortzone moeten stappen.

Begeleiding en expertise

Niet alle jongeren in het Papageno Huis voelen zich gezien, gehoord of geaccepteerd door de begeleiders. Hierdoor ervaren deze jongeren stress. Daarnaast geven verschillende bewoners aan dat afspraken niet worden nagekomen. Soms is het moeilijk of niet mogelijk om afspraken na te komen; transparantie hierover is dan belangrijk. Bij klachten of vragen over de zorg is het voor bewoners niet altijd duidelijk bij wie ze terecht kunnen. Een vertrouwenspersoon zou hierbij kunnen helpen.

Door financiële overwegingen, hoog ziekteverzuim en personeelstekorten zijn er veel wisselende medewerkers die niet allemaal de visie van Papageno uitdragen. Zij houden zich aan gestandaardiseerde protocollen en durven niet buiten de lijntjes te kleuren. Zij zijn opgeleid om zorg te verlenen en niet gewend om te wachten tot een jongere zelf om hulp vraagt. Het gevolg is dat verschillende medewerkers taken te snel uit handen nemen. De vraag is dan ook of de jongeren echt zelfstandiger worden of dat zij te veel afhankelijk worden van de medewerkers. Bij de selectie van nieuwe medewerkers is het dan ook van belang aandacht te besteden aan de vraag in hoeverre kandidaten de visie van Papageno ondersteunen en kunnen werken vanuit deze visie. Wat kunnen zij meer bieden dan alleen het 'begeleiden' van jongeren?

De meeste medewerkers hebben geen eerdere ervaring in het werken met jongeren met autisme. Een team van medewerkers dat meer gespecialiseerd is in het verlenen van begeleiding aan jongeren met autisme wordt als waardevol gezien. Bij de selectie van medewerkers is het daarom ook van belang om te kijken of een kandidaat ervaring heeft met jongeren met autisme. Ook het regelmatig aanbieden van een training, zoals de 'geef me de 5'-training, waarin medewerkers leren op een positieve en eenduidige manier te communiceren met jongeren, wordt aanbevolen.

Doelgroep

De huidige bewonersgroep sluit niet volledig aan bij de doelgroep van het Papageno Huis, namelijk jongeren en jongvolwassenen tussen de 18 en 30 jaar met autisme en een gemiddeld IQ (mogelijk met een licht verstandelijke beperking) die een ontwikkelperspectief hebben en 3 tot 5 jaar in het Papageno Huis verblijven. Op een gegeven moment is men bij de selectie van bewoners zich meer gaan richten op jongeren met autisme en een LVB die een hoger zorgzwaartepakket hebben, zodat meer geld en dus ook meer zorg/begeleiding beschikbaar is. De vraag is of deze groep voldoende ontwikkelingspotentie heeft en of daarmee voldaan kan worden aan de doelstellingen van Papageno. Daarnaast geven bewoners die normaal begaafd zijn aan minder aansluiting te vinden bij bewoners met een LVB. Een bijkomend probleem is dat het lastiger is om voor jongeren met een LVB een vervolg woonplek te vinden, waardoor zij niet uitstromen en er geen doorstroom is. Ook wonen er op dit moment jongeren in het huis die andere complexe zorg nodig hebben, die het Papageno Huis niet kan bieden. De vraag is of deze groep toegelaten moet worden in het Papageno Huis. We raden aan om in gezamenlijke sessies de doelgroep van het Papageno Huis (opnieuw) te definiëren. Deze moet passen bij de visie en doelstellingen, waarbij ook gekeken moet worden wat financieel haalbaar is zodat er kwalitatief goede begeleiding geboden kan worden. Dit moet leiden tot een lijst met selectiecriteria waarbij het ook van belang is om de motivatie om iets te leren en om zelfstandiger te willen worden vast te stellen.

Uitstroom

Veel huidige bewoners wonen langer dan vijf jaar in het Papageno Huis. Er is weinig uitstroom. Hier spelen verschillende redenen een rol, zoals de lange realisatietijd van nieuwe woonvormen, corona, krappe huizenmarkt, geen motivatie om te vertrekken uit Papageno en het lastig vinden van een passende nieuwe woonvorm. Dit laatste speelt vooral bij de jongeren met LVB (zie Doelgroep). Het selecteren van bewoners die passen bij de doelstelling van Papageno en die een ontwikkelperspectief hebben om binnen 3 tot 5 jaar uit te stromen kan helpen om de uitstroom en doorstroom te bevorderen. Ook het vroegtijdig kijken naar een passende vervolg woonvorm en alvast inschrijven kan helpen om de uitstroom te bevorderen.

Jongeren die uitstromen krijgen vrijwel geen nazorg vanuit Papageno – mede vanwege de hoge werkdruk. Nazorg is volgens medewerkers echter wel belangrijk om te geven. Het wordt daarom aangeraden een plan te maken voor het vormgeven van nazorg bij uitstroom.

Rol Stichting Papageno

Hoewel de jongeren beseffen dat de reputatie van Stichting Papageno kansen biedt, vinden verschillende bewoners het lastig om te wonen in een “goed doel”. Het draait volgens hen te veel om de stichting, de investeerders/donateurs en het binnenhalen van geld, terwijl het zou moeten draaien om de jongeren. We raden de Stichting aan om zich te herbezinnen op hun rol en de evenementen die ze organiseren, en te bezien hoe die zo georganiseerd kunnen worden dat het draait om de jongeren. Het is goed om hierbij in gesprek te gaan met de jongeren hoe zij dit anders zouden willen zien, en hoe zij zelf hieraan bij zouden kunnen dragen.

Bijlage A Interviewschema's

Topiclijst interviews (oud-) bewoners

Achtergrondinformatie

Kan je wat over jezelf vertellen?

- Opleiding
- Leeftijd
- Gezinssituatie
- Woonsituatie (voor en na verblijf in het Papageno Huis)

Keuze voor Papageno

- Hoe bij Papageno terecht gekomen?
- Waarom gekozen voor Papageno?
- Wachtlijsten voor instroom?
- Wat voor ondersteuning daarvoor gehad?

Verblijf bij Papageno (algemene informatie)

- Leeftijd ten tijde van instroom
- Duur van verblijf
- Welke behandeling?
- Wat voor begeleiding/ondersteuning?

Ervaring bij Papageno

Wat vind je tot nu toe van je verblijf bij Papageno?/Wat vond je van je verblijf van Papageno?

Volgende punten afgaan: Hoe heb je... ervaren?

- Creatieve, sportieve en theoretische dagbesteding
- Begeleiding/zorg
- Persoonlijk begeleider
- Vrijwillige buddy

Bij elk onderdeel: wat ging er goed? Wat kan er beter?

Ontwikkeling door Papageno

Kan je iets vertellen over hoe je jezelf ontwikkeld heb tijdens je verblijf bij Papageno?

Wat heb je geleerd op het gebied van...?

- Op jezelf wonen – huishoudelijke taken en voor jezelf zorgen
- Werk
- Opleiding
- Dagbesteding, vinden van een hobby

Bij elk onderdeel: waardoor heb je dit geleerd? Waar heb je het meeste aan gehad/wat of wie heeft je het meeste geholpen?

Als iemand aangeeft niks geleerd te hebben doorvragen waarom dat zo is.

Terugblik Papageno

Wat gaat er goed in de aanpak? Wat kunnen we meenemen in het nieuwe Papageno huis in Lemmer?

- Wat waren leuke momenten voor jou?

Wat kan er beter in de aanpak?

- Wat waren moeilijke momenten voor jou?

Uitvragen naar verschillende thema's:

- Op jezelf wonen – huishoudelijke taken
- Werk
- Opleiding
- Dagbesteding, vinden van een hobby

Uitstroom

Voor oud-bewoners:

- Waar woon je nu?
- Hoe ben je voorbereid om het Papageno huis te verlaten?
- Wanneer was je er klaar voor om het Papageno huis te verlaten?

Voor bewoners:

- Wanneer hoop je het Papageno huis te mogen verlaten?
- Wat moet je nog leren voordat je het Papageno huis kan verlaten?
- Waar hoop je te wonen nadat je het Papageno huis hebt verlaten?

Slot

Wij willen graag inzicht krijgen in voor wie de Papageno aanpak werkt. We zien dat sommige jongeren goed uitstromen en dat anderen niet uitstromen. Hoe komt dat volgens jou? En voor wie (wat voor jongeren) is de Papageno aanpak goed/werkzaam denk je?

Zijn we iets vergeten? Is er nog iets wat je graag met mij wil delen over jouw verblijf in het Papageno huis?

Topiclijst interviews naasten

X = (oud)bewoner

Achtergrondinformatie

Kan je wat over jezelf vertellen?

- Opleiding
- Leeftijd

Kan je iets vertellen over X?

- Relatie tot (oud)bewoner Papageno Huis

Keuze voor Papageno

- Hoe bij Papageno terecht gekomen?
- Waarom gekozen voor Papageno?
- Wachtlijsten voor instroom?
- Wat voor ondersteuning daarvoor gehad?

Verblijf bij Papageno (algemene informatie)

- Leeftijd ten tijde van instroom
- Duur van verblijf
- Welke behandeling?
- Wat voor begeleiding?

Ervaring bij Papageno

Hoe ervar(de) jij het verblijf van X bij Papageno?

Volgende punten afgaan: Hoe heb je... ervaren?

- Creatieve, sportieve en theoretische dagbesteding
- Begeleiding/zorg
- Persoonlijk begeleider
- Vrijwillige buddy
- Contact vanuit Papageno met naasten

Bij elk onderdeel: wat ging er goed? Wat kan er beter?

Ontwikkeling door Papageno

Kan je iets vertellen over hoe X zich ontwikkeld heeft tijdens diens verblijf bij Papageno?

Wat heeft X geleerd op het gebied van...?

- Op jezelf wonen – huishoudelijke taken en voor jezelf zorgen
- Werk
- Opleiding
- Dagbesteding, vinden van een hobby

Bij elk onderdeel: waardoor heeft X dit geleerd? Waar heeft X het meeste aan gehad/wat of wie heeft hem/haar het meeste geholpen?

Als iemand aangeeft dat X niks geleerd heeft doorvragen waarom dat zo is.

Terugblik Papageno

Wat gaat er goed in de aanpak? Wat kunnen we meenemen in het nieuwe Papageno huis in Lemmer?

- Wat waren leuke momenten voor jou en X?

Wat kan er beter in de aanpak?

- Wat waren moeilijke momenten voor jou en X?

Uitvragen naar verschillende thema's:

- Op jezelf wonen – huishoudelijke taken
- Werk
- Opleiding
- Dagbesteding, vinden van een hobby

Uitstroom

Voor oud-bewoners:

- Waar woont x nu?
- Hoe is X voorbereid om het Papageno huis te verlaten?
- Wanneer was X er klaar voor om het Papageno huis te verlaten?

Voor bewoners:

- Wanneer hoopt X het Papageno huis te mogen verlaten?
- Wat moet X nog leren voordat hij/zij het Papageno huis kan verlaten?
- Waar hoopt X te wonen nadat hij/zij het Papageno huis hebt verlaten?

Slot

Wij willen graag inzicht krijgen in voor wie de Papageno aanpak werkt. We zien dat sommige jongeren goed uitstromen en dat anderen niet uitstromen. Hoe komt dat volgens jou? En voor wie (wat voor jongeren) is de Papageno aanpak goed/werkzaam denk je?

Zijn we iets vergeten? Is er nog iets wat je graag met mij wil delen over jouw ervaring met de Papageno aanpak?

Topiclist zorgprofessionals

Achtergrondinformatie

Kunt u wat over uzelf vertellen?

- Functie bij Papageno/'s Heerenloo
- Opleiding
- Hoe betrokken geraakt?
- Hoe lang in dienst bij Papageno/'s Heerenloo? Voorgeschiedenis loopbaan

Samenstelling bewoners Papageno

Kunt u iets vertellen over de samenstelling van de (oud) bewoners van het Papageno huis? (zonder specifiek in te gaan op individuele gevallen)

- Leeftijd ten tijde van instroom en uitstroom
- Duur van verblijf
- Geslacht
- Indicatie
- Zorgzwaartepakket
- Opleiding
- Gezinssituatie

Behandeling/begeleiding

Welke behandeling/begeleiding worden in het Papageno Huis gegeven?

Welke behandeling/begeleiding geeft u?

- Persoonlijk begeleider
- Buddysysteem (vrijwilligers)
- Dagbesteding (creatief, sportief, theoretisch)

Ontwikkeling jongeren

Kunt u iets vertellen over in hoeverre en hoe jongeren zich ontwikkelen gedurende hun verblijf in het Papageno Huis? Op het gebied van...

- Op jezelf wonen – huishoudelijke taken en voor jezelf zorgen
- Werk
- Opleiding
- Dagbesteding, vinden van een hobby

Welke onderdelen dragen bij aan deze ontwikkeling?

Aandachtspunten Papageno Huis

Wat gaat er goed in de aanpak en wat kan er beter?

Uitvragen naar verschillende thema's:

- Behandeling en begeleiding
- Dagbesteding
- Buitenwereld naar binnen halen (beoogde doel)
- Uitstroom

Effectiviteit aanpak

Voor welke jongeren denkt u dat de Papageno aanpak effectief is en voor welke niet?

- Beoogde doelgroep? Komt die overeen met de samenstelling van de huidige bewoners?
- Waarom werkt het voor sommige jongeren wel en anderen niet?

Doelstellingen Papageno aanpak

In hoeverre kan u zeggen dat de visie, missie en bedoeling van Papageno tot uiting komt tijdens de behandeling/begeleiding? (buitenwereld naar binnen halen, creatieve ontwikkeling, zelfstandigheid)

- Wat vindt u van de doelstellingen?
- Zijn de doelstellingen haalbaar?
- Welke doelstellingen komen veel tot uiting en welke minder?

Slot

Zijn we nog iets vergeten?

